

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงินที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัดสระแก้วและจันทบุรี ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อการแก้ไขปัญหาความเสี่ยงทางด้านเศรษฐกิจ(จังหวัดสระแก้วและจันทบุรี)การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในรายการทางการเงินที่มีผลต่อสภาพคล่องทางการเงินของผู้ประกอบธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจ การค้าชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัดสระแก้วและจันทบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงินที่มีผลกระทบต่อการทำงานของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจ การค้าชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัดสระแก้วและจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาถึงการหาแนวทางการนำความรู้ความเข้าใจในความเสี่ยงสภาพคล่องที่มีเกิดขึ้นมาใช้ในการจัดการความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัดสระแก้วและจันทบุรี
4. เพื่อวิเคราะห์และประเมินแนวทางในการจัดการความเสี่ยงด้านสภาพคล่องของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจ การค้าชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัดสระแก้วและจันทบุรี ในการสร้างประสิทธิภาพและศักยภาพธุรกิจ SMEs ที่มีผลกระทบต่อแก้ไขปัญหาความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ
5. เพื่อศึกษาถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจ การค้าชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัดสระแก้วและจันทบุรี ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดสำคัญที่เป็นผลกระทบต่อศักยภาพธุรกิจ SMEs ที่มีผลกระทบต่อแก้ไขปัญหาความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ

การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ Version 20.0 ค่าสถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทำการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และองค์ประกอบของตัวแปร ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) กำหนดความเชื่อมั่นที่ระดับร้อยละ 95 จากข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม – พฤศจิกายน 2559 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐคือ พาณิชยจังหวัด และภาคเอกชนคือหอการค้าจังหวัดสระแก้วและจังหวัดจันทบุรี ตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการค้ารวม 528 คนที่เป็นผู้ประกอบการค้า ณ เขตเศรษฐกิจตามจุดผ่านแดนของจังหวัดสระแก้วและจังหวัดจันทบุรี

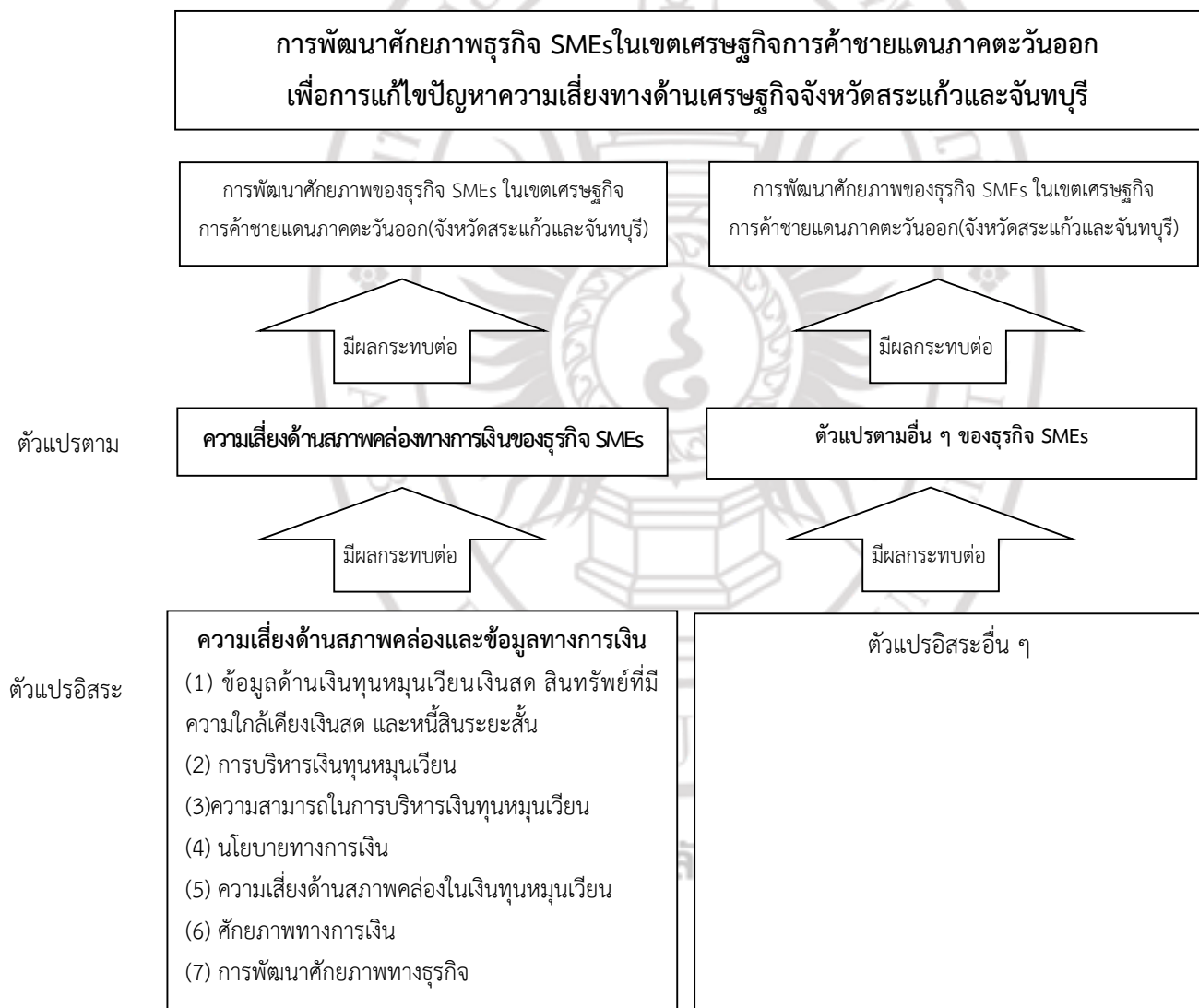
การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเลือกศึกษาประชากรศาสตร์ 2 กลุ่มที่มีความสำคัญ โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Study) จากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญประกอบด้วยผู้ประกอบการ SMEs ณ เขตเศรษฐกิจตามจุดผ่านแดนของจังหวัดสระแก้วและจังหวัดจันทบุรี

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 สรุปผลการวิจัยจากการวิจัยเชิงปริมาณ

ส่วนที่ 2 สรุปผลการวิจัยจากการวิจัยเชิงคุณภาพ

ส่วนที่ 1 สรุปผลการวิจัยจากการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นมีดังนี้

ภาพที่ 5.1 กรอบแนวคิดการวิเคราะห์สภาพคล่องทางการเงินซึ่งให้เห็นถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงินของธุรกิจ SMEs ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออก(จังหวัดสระแก้วและจันทบุรี)

1. ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงินมีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกเฉียงใต้และจันทบุรี

1. สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงินที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกเฉียงใต้และจันทบุรี สามารถเขียนสมการพยากรณ์ดังนี้

$$Z' = 0.476X_5 + 0.344X_1 + 0.082X_6$$

หรือ

$Z' = 0.476$ (ศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs) + 0.344 (ศักยภาพทางการเงินด้านสภาพคล่องเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน) + 0.082 (ความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน)

โดยให้ค่าตัวแปรดังนี้

X_1 คือ ศักยภาพทางการเงินด้านสภาพคล่องเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน

X_2 คือ ศักยภาพทางการเงินเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียน

X_3 คือ ศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน

X_4 คือ ความเสี่ยงการบริหารการเงินทุนหมุนเวียน

X_5 คือ ศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs

X_6 คือ ความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงินที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกเฉียงใต้และจันทบุรี คือปัจจัยด้านศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs ด้านศักยภาพทางการเงินด้านสภาพคล่องเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน และความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน และเป็นปัจจัยการพยากรณ์ที่สามารถทำนายได้ร้อยละ 68.7 (R^2 เท่ากับ .687)

2. สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงินที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกเฉียงใต้และจันทบุรีในแต่ละด้านจะพบว่า

2.1 ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระดับมาก สรุปได้ดังนี้

2.1.1 ด้านการพัฒนาศักยภาพธุรกิจ SMEs กับ ศักยภาพทางการเงินด้านสภาพคล่องเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน ศักยภาพทางการเงินเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียน ศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน และศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs

2.1.2 ด้านศักยภาพทางการเงินด้านสภาพคล่องเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานกับ ศักยภาพทางการเงินเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียน ศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน และศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs

2.1.3 ด้านศักยภาพทางการเงินเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียน กับ ศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน และศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs

2.1.4 ด้านศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน กับ ศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs

2.1.5 ด้านความเสี่ยงการบริหารการเงินทุนหมุนเวียนกับความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

2.2 ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระดับปานกลาง สรุปได้ดังนี้

2.2.1 ด้านการพัฒนาศักยภาพธุรกิจ SMEs กับ ความเสี่ยงการบริหารการเงินทุนหมุนเวียนและความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

2.2.2 ด้านศักยภาพทางการเงินด้านสภาพคล่องเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน กับ ความเสี่ยงการบริหารการเงินทุนหมุนเวียน และ ความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

2.2.3 ด้านศักยภาพทางการเงินเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียน กับ ความเสี่ยงการบริหารการเงินทุนหมุนเวียน และความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

2.2.4 ด้านศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนกับ ความเสี่ยงการบริหารการเงินทุนหมุนเวียน และความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

2.2.5 ด้านความเสี่ยงการบริหารการเงินทุนหมุนเวียน กับ ศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs

2.2.6 ด้านศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs กับความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

สรุปผลรายจังหวัดคือจังหวัดสระแก้ว และ จังหวัดจันทบุรี

1. สรุปผลจังหวัดสระแก้ว

1.1 การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงินมีผลกระทบต่อพัฒนาศักยภาพของธุรกิจ SMEs จังหวัดสระแก้วในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกจังหวัดสระแก้วและจันทบุรีสามารถเขียนสมการพยากรณ์ดังนี้

$$Z = 0.653X_5 + 0.211X_3$$

หรือ

$$Z = 0.653(\text{ศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs}) + 0.211(\text{ศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน})$$

โดยให้ค่าตัวแปรดังนี้

X_1 คือ ศักยภาพทางการเงินด้านสภาพคล่องเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน

X_2 คือ ศักยภาพทางการเงินเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียน

X_3 คือ ศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน

X_4 คือ ความเสี่ยงการบริหารการเงินทุนหมุนเวียน

X_5 คือ ศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs

X_6 คือ ความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสียงด้านสภาพคล่องทางการเงินที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจ SMEs จังหวัดสระแก้วในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออก คือ ปัจจัยด้านศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs ด้านศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนและเป็นปัจจัยการพยากรณ์ที่สามารถทำนายได้ร้อยละ 45.4 (R^2 เท่ากับ .454)

1.2 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงินที่มีผลกระทบต่อพัฒนาศักยภาพของธุรกิจ SMEs จังหวัดสระแก้วในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกในแต่ละด้านจะพบว่า

1.2.1 ความสัมพันธ์ระดับมาก สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการพัฒนาศักยภาพธุรกิจ SMEs กับ ศักยภาพทางการเงินด้านสภาพคล่องเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน ศักยภาพทางการเงินเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียน ศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน และศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs

2) ด้านศักยภาพทางการเงินด้านสภาพคล่องเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานกับศักยภาพทางการเงินเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียน ศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน และศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs

3) ด้านศักยภาพทางการเงินเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนกับ ศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน และศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs

4) ด้านศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนกับศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs

5) ด้านความเสี่ยงการบริหารการเงินทุนหมุนเวียน กับความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

1.2.2 ความสัมพันธ์ระดับปานกลาง สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการพัฒนาศักยภาพธุรกิจ SMEs กับความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

2) ด้านศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน กับ ความเสี่ยงการบริหารการเงินทุนหมุนเวียนและความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

3) ด้านความเสี่ยงการบริหารการเงินทุนหมุนเวียน กับ ศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs

4) ด้านศักยภาพทางการเงินของธุรกิจกับความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

1.2.3 ความสัมพันธ์ระดับต่ำ สรุปได้ดังนี้

- 1) ด้านการพัฒนาศักยภาพธุรกิจ SMEs กับความเสี่ยงการบริหารการเงินทุน
- 2) ด้านศักยภาพทางการเงินเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานกับความเสี่ยงการบริหารการเงินทุนหมุนเวียนและความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน
- 3) ด้านศักยภาพทางการเงินเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนกับความเสี่ยงการบริหารการเงินทุนหมุนเวียนและความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

2. สรุปผลจังหวัดจันทบุรี

2.1 การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงินมีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจ SMEs จังหวัดจันทบุรีในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออก สามารถเขียนสมการพยากรณ์ดังนี้

$$Z = 0.811X_1 + 0.027X_6$$

หรือ

$$Z = 0.811(\text{ศักยภาพทางการเงินด้านสภาพคล่องเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน}) + 0.027(\text{ความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน})$$

โดยให้ค่าตัวแปรดังนี้

X_1 คือ ศักยภาพทางการเงินด้านสภาพคล่องเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน

X_2 คือ ศักยภาพทางการเงินเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียน

X_3 คือ ศักยภาพในการบริหารการเงินทุนหมุนเวียน

X_4 คือ ความเสี่ยงการบริหารการเงินทุนหมุนเวียน

X_5 คือ ศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs

X_6 คือ ความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงินที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจ SMEs จังหวัดจันทบุรีในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออก คือ ปัจจัยด้านศักยภาพทางการเงินด้านสภาพคล่องเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน สามารถเป็นปัจจัยการพยากรณ์ที่สามารถทำนายได้ร้อยละ 71.5 (R^2 เท่ากับ .715)

1.2 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงินที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจ SMEs จังหวัดจันทบุรีในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกในแต่ละด้านจะพบว่า

1.2.1 ความสัมพันธ์ระดับมาก สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการพัฒนาศักยภาพธุรกิจ SMEs กับ ศักยภาพทางการเงินด้านสภาพคล่องเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน ศักยภาพทางการเงินเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียน ศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน ความเสี่ยงการบริหารการเงินทุนหมุนเวียนและศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs

2) ด้านศักยภาพทางการเงินด้านสภาพคล่องเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานกับศักยภาพทางการเงินเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียน ศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน ศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs และศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs

3) ด้านศักยภาพทางการเงินเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนกับ ศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน และศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs

4) ด้านศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนกับความเสี่ยงการบริหารการเงินทุนหมุนเวียน ศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs และความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

5) ด้านความเสี่ยงการบริหารการเงินทุนหมุนเวียน กับศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs และความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

1.2.2 ความสัมพันธ์ระดับปานกลาง สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการพัฒนาศักยภาพธุรกิจ SMEs กับความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

1.2.3 ความสัมพันธ์ระดับต่ำ สรุปได้ดังนี้

1) ด้านศักยภาพทางการเงินเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานกับ ความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

2) ด้านศักยภาพทางการเงินเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนกับความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

ส่วนที่ 2 สรุปผลการวิจัยจากการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงินที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกจังหวัดสระแก้วและจันทบุรี ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1.1 ศักยภาพทางการเงินด้านสภาพคล่องเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ประกอบการ SMEs มีการขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนบ้างแต่ไม่มากซึ่งสามารถบริหารจัดการได้

1.2 ศักยภาพทางการเงินเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ประกอบการ SMEs สามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนจากการกู้ยืมเงินกับแหล่งเงินกู้คนใกล้ชิดเช่นญาติพี่น้อง หรือระบบเงินกู้ธนาคารบ้าง

1.3 ศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ประกอบการ SMEs ส่วนใหญ่มีหลักทรัพย์เพื่อการค้ำประกันการกู้ยืมไม่เพียงพอกับวงเงินกู้ยืมจากธนาคารและหลักทรัพย์มักเป็นอสังหาริมทรัพย์ และปัญหาของอสังหาริมทรัพย์ของผู้ประกอบการจังหวัดสระแก้วคือไม่ใช่ผู้ถือครองสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ และพื้นที่ดินส่วนใหญ่ของจังหวัดสระแก้วมักเป็นของหน่วยงานราชการ

1.4 ความเสี่ยงการบริหารการเงินทุนหมุนเวียน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ประกอบการ SMEs ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนหากบริหารอย่างไม่มีประสิทธิภาพอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงได้ในกรณีใช้เงินทุนหมุนเวียนผิดประเภท และสามารถบริหารการขายสินค้าได้ในรูปแบบเงินสด

1.5 ศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ประกอบการ SMEs สามารถจำหน่ายสินค้าได้ทันกับการชำระหนี้ได้ ทว่ามีกรณีฤดูกาลจำหน่ายสินค้าลดลงอาจมีความเสี่ยงในการขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนได้ซึ่งอาจมีความเสี่ยงในการเลิกกิจการได้

1.6 ความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ประกอบการ SMEs สามารถปรับตัวได้ในกรณีที่มีผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของความต้องการของลูกค้าจากการใช้ผลิตภัณฑ์เกษตร ผู้ประกอบการ SMEs สามารถปรับเปลี่ยนการบริหารกิจการในรูปแบบเกษตรแปรรูปอื่นๆ เพื่อการจำหน่ายได้ และผลกระทบกรณีการปรับนโยบายภาครัฐด้านการปรับปรุงและขยายพื้นที่ของจุดผ่านแดน มีผลทำให้ความเข้มงวดในกฎระเบียบมากขึ้นสำหรับธุรกิจรายย่อย และผลของการค้าระหว่างชายแดนไทยกัมพูชาของผู้ประกอบการ SMEs คือ ทำให้ผู้ซื้อฝ่ายกัมพูชาสามารถตัดสินใจซื้อกับผู้ผลิตรายใหญ่ได้ง่ายขึ้น เป็นการเสียโอกาสสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย

1.7 ความเสี่ยงทางการเงินด้านสภาพคล่องของเงินทุนหมุนเวียนมีผลกระทบต่อการพัฒนา ศักยภาพทางธุรกิจ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ประกอบการ SMEs ให้ความเห็นถึงการสนับสนุนด้านการเงินจากภาครัฐยังไม่ชัดเจนและโอกาสที่ผู้ประกอบการ SMEs จะได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนที่เหมาะสมได้นั้นผู้ประกอบการจะต้องจดทะเบียนในรูปแบบบริษัท/บริษัทจำกัด/นิติบุคคล/ส่วนห้างหุ้นส่วน/บุคคลธรรมดาอย่างถูกต้อง

กรณีของผู้ประกอบการ SMEs จังหวัดจันทบุรีส่วนใหญ่เป็นผู้เช่าพื้นที่เป็นชาวกัมพูชาเป็นส่วนมากซึ่งไม่สามารถที่จะใช้บริการเงินกู้ยืมได้

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงินที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกจังหวัดสระแก้วและจันทบุรี ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง การพัฒนา ศักยภาพธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกเพื่อการแก้ไขปัญหาความเสี่ยงทางด้าน เศรษฐกิจ(จังหวัดสระแก้วและจันทบุรี) สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การอภิปรายผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องที่มี ผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกจังหวัด สระแก้วและจันทบุรีโดยภาพรวม ซึ่งมี 3 ปัจจัยหลักคือ 1) ศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs 2) ศักยภาพ ทางการเงินด้านสภาพคล่องเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน 3) ความผันผวนทางเศรษฐกิจ ในเขตการค้าชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

ส่วนค่าการพยากรณ์ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องที่มีผลกระทบต่อพัฒนา ศักยภาพของธุรกิจ SMEs จังหวัดสระแก้วในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกมี 2 ปัจจัยหลักคือ 1) ศักยภาพทางการเงินของ ธุรกิจ SMEs 2) ศักยภาพในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน

และค่าการพยากรณ์ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องที่มีผลกระทบต่อพัฒนา ศักยภาพของธุรกิจ SMEs จังหวัดจันทบุรีในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกมี 2 ปัจจัยหลักคือ 1) ศักยภาพทางการเงินด้าน สภาพคล่องเกี่ยวกับเงินสด/เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน 2) ความผันผวนทางเศรษฐกิจในเขตการค้า ชายแดนที่มีผลต่อรายได้ค่าใช้จ่ายและเงินทุนหมุนเวียน

ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่า การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องที่มีผลกระทบต่อพัฒนา ศักยภาพ ของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกของจังหวัดสระแก้วและจันทบุรีนั้น จากภาพรวม นั้นจะพบว่าปัจจัยในการพยากรณ์มาจากการปัจจัยโดยรวมของ 2 จังหวัดคือจังหวัดสระแก้วและจังหวัดจันทบุรี ซึ่งแต่ละจังหวัดมีปัจจัยการพยากรณ์ที่แตกต่างกันในการนำไปสู่การพัฒนา ศักยภาพของธุรกิจ SMEs ตามโมเดล การพยากรณ์จากการวิจัยของแต่ละจังหวัดดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นได้ว่า แต่ละพื้นที่มีองค์ประกอบหรือ ปัจจัยด้านความเสี่ยงสภาพคล่องทางการเงินที่มีความแตกต่างกันที่จะนำไปสู่การพัฒนา ศักยภาพของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกของจังหวัดสระแก้วและจันทบุรี

การอภิปรายผลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการประชุมกลุ่มย่อยของผู้ประกอบการได้ แสดงให้เห็นว่า

1. ความรู้ความเข้าใจการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการเงินที่มีผลต่อสภาพคล่องทาง การเงินของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจ การค้าชายแดนภาคตะวันออกจังหวัดสระแก้วและจันทบุรี ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ที่อยู่อาศัยในพื้นที่และมีสถานที่ตั้งธุรกิจตามเขตชายแดน ได้รับการเรียนรู้การ บริหารการเงินจากการสืบทอดกิจการต่อจากรุ่นบิดามารดาเป็นรุ่นต่อรุ่นและมีระดับการศึกษาที่เหมาะสมโดย ได้รับการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่เหมาะสมทำให้มีความรู้ด้านการบริหารการเงินพอสมควร แต่การ

บริหารการเงินที่ผิดพลาดอาจเกิดขึ้นได้จากพฤติกรรมการบริหารเงินที่ใช้ผิดประเภทในการดำเนินงานหรือการขยายตัวทางธุรกิจที่ตนเองไม่มีความถนัด

2. วิเคราะห์และการหาแนวทางการนำความรู้ความเข้าใจในความเสี่ยงสภาพคล่องที่มีเกิดขึ้นมาใช้ในการจัดการความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพของผู้ประกอบธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สระแก้วและจันทบุรี

ผู้ประกอบการ SMEs มีปัญหาด้านสภาพคล่องทางการเงินจากการขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนบ้างในบางกรณีเช่น ฤดูกาลที่ตลาดการท่องเที่ยวซบเซา การเปลี่ยนแปลงความนิยมในการใช้สินค้า และต้นทุนสินค้าหรือค่าแรงงานราคาสูงขึ้น เป็นต้น แต่ผู้ประกอบการ SMEs สามารถบริหารจัดการในแก้ปัญหาได้ ซึ่งผู้ประกอบการมีแหล่งเงินทุนระยะสั้นที่เป็นผู้ใกล้ชิดคือญาติพี่น้องหรือคนสนิทที่ทำการค้าร่วมกันมานานโดยเป็นแหล่งเงินทุนที่สะดวก มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ใกล้ตัวก่อนและมีต้นทุนดอกเบี้ยที่ต่ำ หรือการใช้แหล่งเงินทุนที่สะดวกด้วยตนเองเป็นหลักทำให้การบริหารเงินกู้ยืมและแหล่งเงินกู้ยืมสำหรับภาวะขาดสภาพคล่องไม่เป็นปัญหามากนักสำหรับผู้ประกอบการ SMEs สอดคล้องกับผลสำรวจข้อมูลของรายงานการสำรวจภาวะหนี้และการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของ SMEs โดย สสว. ปี 2555 ผู้ประกอบการ SMEs ของไทยเผชิญปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และต้องพึ่งพาเงินทุนของตนเองและครอบครัวในการเริ่มต้นกิจการและดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะกิจการขนาดเล็กที่ต้องพึ่งพาเงินทุนส่วนตัวมากกว่า กิจการกลุ่มอื่นๆ และ สอดคล้องกับสุรศักดิ์ อำนวยประวิทย์ที่พบว่ากลยุทธ์การเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้ค้นพบและเสนอแนะทั้ง 3 ด้านผู้ประกอบการ SMEs จะต้องปรับปรุงการจัดการภายในองค์กรอย่างจริงจัง รวมถึงการปรับปรุงด้านระบบบัญชีและการเงิน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการในอนาคต และจะต้องรักษาวินัยทางการเงิน ไม่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของการดำเนินธุรกิจ ด้านภาครัฐ หน่วยงานของรัฐ เช่น ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ต้องให้การสนับสนุนเงินทุนกับผู้ประกอบการโดยตรง แต่ในอดีตที่ผ่านมาผู้ประกอบการขนาดย่อมมักจะไม่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจาก ธพว. ในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ธนาคารมักจะพิจารณาสินเชื่อให้กับผู้ประกอบการ SMEs ที่แข็งแกร่งแล้ว เนื่องจากผู้บริหารของธนาคารอาจจะกลัวปัญหาด้านหนี้เสีย จึงเป็นสาเหตุใหญ่ที่ ธพว. มักจะให้การสนับสนุนแก่ผู้ประกอบการ SMEs ขนาดกลางถึงขนาดใหญ่

ส่วนกรณีปัญหาการขาดแคลนแหล่งเงินทุนซึ่งผู้ประกอบการ SMEs บางรายมีหลักทรัพย์ไม่เพียงพอในการเป็นหลักประกัน ประกอบกับการมีรูปแบบธุรกิจที่เป็นเจ้าของคนเดียวโดยส่วนใหญ่ทำให้ยากแก่การเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้ จึงพึ่งพาแหล่งเงินทุนนอกระบบที่มีต้นทุนเงินทุนที่สูง(ดอกเบี้ยเงินกู้) และรวมถึงผู้ประกอบการค้าปลีกบางรายเป็นผู้เช่าพื้นที่ในการดำเนินธุรกิจและมีชาวแก๊งพู่ชาเป็นผู้ประกอบการรายย่อยในร้านค้าปลีกจึงไม่มีคุณสมบัติหรือไม่เป็นหลักประกันเพียงพอจึงยากแก่การเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้เหมือนกับธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีรูปแบบการจัดตั้งธุรกิจเป็นนิติบุคคลหรือรูปแบบบริษัทจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนดังนั้นผู้ประกอบการ SMEs ไทยบางรายได้มี

รูปแบบการจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจเป็นนิติบุคคลลักษณะบริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล และห้างหุ้นส่วนสามัญ รวมถึงการจดทะเบียนที่ถูกต้องลักษณะกิจการเจ้าของคนเดียว ซึ่งสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ดีกว่าสำหรับบางราย ซึ่งยังมีผู้ประกอบการ SMEs ที่จัดตั้งธุรกิจเป็นนิติบุคคลหรือรูปแบบบริษัทจำกัดหรือ ห้างหุ้นส่วนไม่มากนัก สอดคล้องกับผลสำรวจข้อมูลของการรายงานการสำรวจภาวะหนี้และการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของ SMEs โดย สสว. ปี 2555 ผู้ประกอบการ SMEs ของไทยส่วนใหญ่ให้ เหตุผลว่าสาเหตุที่ไม่สามารถขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินได้มาจากข้อจำกัดด้านมูลค่าหลักทรัพย์ค้ำประกัน คุณภาพของแผน ธุรกิจ และ ประวัติการชำระเงินในอดีต เป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าผู้ประกอบการบางรายจะสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินได้ แต่ผู้ประกอบการก็ ยังต้องเผชิญกับความยากลำบากในส่วนอื่นๆ เช่น เงื่อนไข การกู้ยืมที่เข้มงวดมากเกินไป วงเงินให้กู้ยืมน้อยเกินไปเมื่อเทียบกับ วงเงินที่กิจการต้องการ

และด้วยการปรับตัวของผู้ประกอบการ SMEs บางรายในการจำหน่ายสินค้าทำให้สามารถลดความเสี่ยงในการหมุนเวียนสินค้าได้ นอกจากนี้นโยบายการจำหน่ายสินค้าเป็นเงินสดมากกว่าโดยเฉพาะสำหรับลูกค้าชาวักมพูชา จึงทำให้มีเงินสดหมุนเวียนเพียงพอในการดำเนินกิจการเป็นการลดความเสี่ยงในการขาดสภาพคล่องของกิจการ ได้มากประกอบกับสิ่งที่ผู้ประกอบการ SMEs มีแนวทางการบริหารจัดการธุรกิจที่สามารถอยู่รอดได้ในระยะยาวจะเป็นผู้สืบทอดกิจการมาจากรุ่นบรรพบุรุษพร้อมกับการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง พร้อมด้วยการมีระดับวุฒิการศึกษาที่ดี หากกรณีที่ผู้ประกอบการ SMEs จะตกอยู่ในความเสี่ยงในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน เนื่องจากการใช้เงินทุนหมุนเวียนผิดประเภท สอดคล้องกับปรางณี ม่วงสอนที่พบว่าธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมยังต้องประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องในการดำเนินงาน เนื่องจากยังมีการใช้สินทรัพย์และเงินลงทุนที่ผิดประเภท

3. วิเคราะห์และประเมินแนวทางในการจัดการความเสี่ยงด้านสภาพคล่องของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือและจังหวัดสระแก้วและจันทบุรีในการสร้างประสิทธิภาพและศักยภาพธุรกิจ SMEs ที่มีผลกระทบต่อการแก้ปัญหาความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ

ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องจากการขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนด้วยสาเหตุต่างๆ ที่เป็นผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจ ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs มีแนวทางการจัดการความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง จากสาเหตุ ต่างๆ อันได้แก่ ด้านการขยายตัวด้านการตลาดการท่องเที่ยววันน้อยลงในฝั่งเขตการค้าชายแดนตะวันออกและ ความไม่อดทนต่อการเปิดกิจการในวันที่ลูกค้าน้อยซึ่งไม่เหมือนกับชาวักมพูชาที่เปิดร้านค้าทุกวันทำให้ ผู้ประกอบการชาวักมพูชาเป็นคู่แข่งขั้นที่ได้เปรียบมากกว่า ซึ่งผู้ประกอบการ SMEs ไทยต้องปรับตัวและปรับ พฤติกรรมให้สามารถได้เปรียบการแข่งขันได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้การกำหนดนโยบายและกฎระเบียบของภาครัฐทำให้ เป็นอุปสรรคและปัญหาต่อการดำเนินธุรกิจของ ผู้ประกอบการ SMEs เกี่ยวกับการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ของผู้ผลิตในสินค้าเลียนแบบและสินค้ามือสอง และผลกระทบจากค่าแรงงานขั้นต่ำที่ปรับสูงขึ้นทำให้ต้อง ปรับเปลี่ยนนโยบายการจ้างแรงงานเป็นแบบเหมาเป็นงานๆ ตามความเหมาะสม และลดการจ้างแรงงาน ประจำที่ต้องจ่ายค่าแรงประจำลง ซึ่งถือเป็นการปรับตัวสำหรับนโยบายการบริหารค่าใช้จ่ายหมุนเวียนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงินที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัดสระแก้วและจันทบุรี ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อการแก้ไขปัญหาความเสี่ยงทางด้านเศรษฐกิจ(จังหวัดสระแก้วและจันทบุรี)แสดงให้เห็นผลได้ว่าพื้นที่ที่แตกต่างกันปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการวิจัยแตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 การพัฒนาศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนควรให้ความสำคัญกับปัญหาของผู้ประกอบการ SMEs ในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกันปัจจัยต่างๆ ที่เป็นผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม

1.2 การพัฒนาศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการด้านการเงินและการบริหารเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการหาแนวทางในการจัดการกับความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพและศักยภาพในการประกอบการ

1.3 การพัฒนาศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนควรให้ความสำคัญกับการให้เข้าถึงและเข้าใจในการกำหนดนโยบายภาครัฐเพื่อการปรับตัวการดำเนินธุรกิจสำหรับนโยบายการแก้ปัญหาโดยรวมของภาครัฐเพื่อลดผลกระทบที่เป็นความเสี่ยงต่อการดำเนินธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดน

1.4 การพัฒนาศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดน ซึ่งในด้านภาครัฐควรสนับสนุนการฟื้นฟูและเสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบการขนาดเล็ก (Micro SMEs) สนับสนุนวงเงินกู้ที่เหมาะสมกับความต้องการทางการเงินในการดำเนินธุรกิจ สำหรับ ผู้ประกอบการขนาดเล็ก กลุ่มที่จดทะเบียนที่ถูกต้องตามกฎหมายที่ประสบปัญหาด้านการเงิน เข้าถึงแหล่งทุนยาก เงินทุนไม่พอ รวมถึงต้องการเริ่มต้นธุรกิจหรือเปลี่ยนแปลงธุรกิจ สามารถยื่นกู้ได้โดยไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน หรือ กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ต่ำ ยกเว้นค่าธรรมเนียมการกู้ยืม ซึ่งภาครัฐสามารถดำเนินนโยบายผ่านสถาบันการเงินที่เข้าร่วมโครงการกับภาครัฐ

ส่วนการสนับสนุนผู้ประกอบการขนาดเล็ก ของสถาบันการเงินต่างๆ เพื่อการพัฒนาศักยภาพทางการเงินของธุรกิจ SMEs ขนาดเล็ก ซึ่งควรให้ความสำคัญกับการพิจารณาความสามารถในการดำเนินงานและศักยภาพด้านการบริหารจัดการในทางธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการขนาดเล็ก และสนับสนุนวงเงินเงินทุนหมุนเวียนในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การให้กู้ยืมแบบ revolving credit loan คือ เงินกู้ยืมที่มีระยะเวลาชำระคืนที่แน่นอน ไม่ยาวมากนัก เมื่อชำระคืนแล้วยังสามารถเบิกใช้ได้อีก หมุนเวียนไปตามความต้องการของธุรกิจ แต่มีอายุของวงเงินประมาณ 2-3 ปี จากนั้นจึงมีการทบทวนการขออนุมัติใช้วงเงินใหม่ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ เป็นการศึกษาโดยการเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนของพื้นที่จังหวัดสระแก้วและจังหวัดจันทบุรีซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพและมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะที่เฉพาะเจาะจง โดยข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในปัญหาและผลกระทบต่อความเสี่ยงของธุรกิจเป็นรายธุรกิจและรายพื้นที่ที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนของพื้นที่จังหวัดสระแก้วและจังหวัดจันทบุรีเพื่อความเฉพาะเจาะจงสำหรับการแก้ปัญหาได้ตรงประเด็นมากขึ้น

2.2 งานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยที่ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาแนวทางการบริหารจัดการทางการเงินด้านสภาพคล่องและความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในการบริการการเงินด้านสภาพคล่องของธุรกิจ SMEs ในเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดน ซึ่งผู้วิจัยได้พบว่า รูปแบบของการดำเนินธุรกิจส่วนใหญ่เป็นรูปแบบธุรกิจเจ้าของคนเดียวประเภทการค้าปลีกซึ่งมีอายุในการทำธุรกิจส่วนมากอยู่ระหว่าง 3-5 ปี ซึ่งมีโอกาสเกิดความไม่แน่นอนในความยั่งยืนของการประกอบการ จึงควรศึกษาเพิ่มเติมเพื่อการสร้างความยั่งยืนในการประกอบธุรกิจที่สามารถสืบทอดกิจการเป็นแบบกิจการรุ่นต่อรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีศักยภาพ